

## Lekcija 3

### Kakva nam pravila najviše odgovaraju?

#### Učenici upoređuju i ocjenjuju svoja rješenja

<p>Ova tabela sažima informacije koje su nastavniku potrebne u svrhu planiranja i izvođenja časa.</p> <p><b>Razvijanje kompetencije</b> odnosi se direktno na obrazovanje za demokratiju i ljudska prava.</p> <p><b>Cilj učenja</b> pokazuje šta učenici znaju i razumiju.</p> <p><b>Zadatak (zadaci)</b> koji se daju učenicima, uz <b>metod</b>, važni su sastavni dijelovi procesa učenja.</p> <p>Kontrolni popis <b>materijala</b> predstavlja pomoć u pripremi časa.</p> <p><b>Raspored vremena</b> nastavniku omogućava okvirno planiranje vremena.</p>	
<b>Razvijanje kompetencije</b>	Analitičko razmišljanje: poređenje na osnovu kriterijuma. Procjena: izbor kriterijuma i ciljeva. Stavovi i vrijednosti: međusobno uvažavanje.
<b>Cilj učenja</b>	Djelotvornost, kontrola moći, primjena pravila, primjenljivost, pravednost.
<b>Zadaci za učenike</b>	Učenici upoređuju i ocjenjuju svoje nacрте predloga. Domaći zadatak: učenici donose odluke i pravila u obliku nacрта pripremljenog za skupštinu.
<b>Materijali i sredstva</b>	Radni listovi za učenike 5.3, 5.4; <i>flip chart</i> (ili alternative).
<b>Metod</b>	Izlaganja. Rasprava.
<b>Raspored vremena</b>	1. Učenici predstavljaju svoja rješenja. 20 min. 2. Učenici upoređuju svoje predloge. 15 min. 3. Učenicima se zadaju dva domaća zadatka. 5 min.

#### Informacije

Nastavnik može načelno da predvidi kojim putem će učenici krenuti, ali ništa više od toga. Rezultati rada za nastavnika su novi jednako kao i za učenike. Bave se teškim pitanjima na koja se odgovara na različite načine, kao što se vidi iz prošlih i sadašnjih političkih sistema. Pripadnici zajednice traže rješenje koje najviše odgovara njihovim potrebama. Dogovaraju cilj, ali mogu imati različite ideje o tome kako ga ostvariti.

Ova lekcija je vježba iz demokratske političke kulture.

Nastavnik treba da podstakne učenike na upoređivanje i ocjenjivanje analitičke i praktične vrijednosti njihovih predloga, a i sam bi trebalo da to učini. Učenicima treba da bude jasno da je davanje prednosti nekom konkretnom pristupu u institucionalnom rješenju često povezano s iskustvom i vrijednostima. Ti elementi nijesu otvoreni za raspravu ili obrazlaganje. Učenike treba podsticati da ih izraze kroz vid međusobnog uvažavanja. Hoće li zajednica na kraju prihvatiti njihov predlog sasvim je nešto drugo.

## Opis lekcije

### 1. Učenici iznose svoja rješenja

Grupe naizmjenično predstavljaju svoje predloge. Svi učenici koriste radni list za učenike 5.3 kao instrument za upoređivanje.

Redoslijed izlaganja: grupe koje imaju neke zajedničke odluke izlažu jedna za drugom jer se tako mogu lakše upoređivati. U tom slučaju se vrlo brzo pojavljuju dvije osnovne alternative.

### 2. Učenici upoređuju nacрте predloga

Radni list za učenike 5.3 sadrži kriterijume za poređenje. Predstavljamo nekoliko mogućih kombinacija – ali učenici će svojom kreativnošću doći i do drugih rezultata!

#### A. Osnove

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Model upravljanja	Državna vlast	Državna vlast	Umrežavanje	Mješoviti model
Oblik vlasništva	Javno vlasništvo	Privatno vlasništvo	Javno vlasništvo	Privatno vlasništvo
Tendencija	Centralizovana planska ekonomija ili „ekološka diktatura“	Tržišna konkurencija (kapitalizam) + „jaka država“ (zapadni model)	Kantonalni model, samostalna zadruga	Polu-samostalna zadruga; pravila o isporuci viška ribe zadrugi

#### B. Pravila

Ne postoji jasna povezanost nekih modela i pravila. Moguće su različite kombinacije. Neka od najvažnijih pitanja spomenuta su u radnom listu 5.3:

- Da li je cilj definisan?
- Ko je ovlašten da donosi odluke?
- Postoje li instrumenti za primjenu pravila?
- Jesu li uključene mjere protiv zloupotrebe moći?

### 3. Učenici raspravljaju o predlozima

Učenici u raspravi primjenjuju kriterijume na pojedinačne modele. Vjerovatno daju prednost modelima koji imaju isti osnovni pristup kao i njihov model, pa će se o razlozima njihovog izbora raspravljati. Međutim, postoje neki kriterijumi prema kojima se mogu ocjenjivati svi modeli. Ako se učenici na njih ne osvrnu, to može učiniti nastavnik:

- Cilj koji se odnosi na održivost: da li nacrt predloga osigurava podršku ribarima u ostvarivanju cilja održivosti? (Vidi radni list za učenike 4.1.)
- Primjenljivost: je li sistem pravila dovoljno jednostavan da bi bio razumljiv i primjenjiv u praksi?
- Pravednost: jesu li pravila pravična?
- Demokratija i ljudska prava: da li pravila zadovoljavaju standarde demokratije i ljudskih prava?
- Legitimnost: jednoglasna odluka o sistemu pravila veoma je poželjna. Mogu li se pripadnici zajednice dogovoriti oko jednog sistema pravila?

#### **4. Domaći zadatak: učenici biraju**

Nastavnik raspravu privodi kraju nekoliko minuta prije završetka časa. Njegova uloga je da rukovodi igrom i objasni učenicima da će se u zadnjoj lekciji sastati pripadnici zajednice radi usvajanja sistema pravila.

Učenici imaju dva zadatka za skupštinu:

##### **Zadatak br. 1: izabrati nacrt pravila**

Nema više vremena za detaljnu raspravu. Stoga učenici za domaći zadatak moraju donijeti odluku. Odluku moraju donijeti u svakom slučaju, pa stoga moraju biti spremni na kompromis. Okvir koji ispunjava neke osnovne kriterijume bolji je od alternative prema kojoj treba nastaviti bez njega.

Učenici mogu dati prednost nekim osnovnim koncepcijama ili kriterijumima i na taj način izvršiti izbor.

Moraju pripremiti kratku izjavu kojom će navesti ostale pripadnike zajednice da prihvate njihov najbolji model.

##### **Zadatak br. 2: prihvatiti ili modifikovati proceduralna pravila za skupštinu**

Nastavnik objašnjava:

Ne samo sama zajednica, već i važan sastanak kao što je skupština traži sistem pravila. Pripadnici zajednice moraju se dogovoriti o tim pravilima prije početka skupa. Bez prethodnog dogovora, mogu se pojaviti teške situacije ako se članovi ne mogu dogovoriti oko glasanja ili prebrojavanja glasova.

Radni list za učenike 5.4 sadrži nacrt proceduralnih pravila. Ona će biti prva na rasporedu jer će se odmah primjenjivati. Učenici stoga moraju prethodno definisati svoje mišljenje: prihvataju li nacrt onakav kakav jeste, ili žele da ga promijene?